

Living Danube Limes

**Zhodnocovanie kultúrneho dedičstva a podpora
udržateľného cestovného ruchu
prostredníctvom ŽITIA spoločného dedičstva na
PODUNAJSKOM ÚSEKU LIMES ako základ pre
Kultúrnu cestu**

E-Newsletter

Vydanie #4, September 2022

Interreg

EUROPEAN UNION

Danube Transnational Programme

Living Danube Limes

STATUS QUO PRÁCE V LIVING DANUBE LIMES

NAPREDOVANIE PRACOVNÉHO BALÍKA WP T1

Geo-prieskum pilotných lokalít

Projekt Living Danube Limes sa spolieha na expertízu Inštitútu Ludwiga Boltzmana pre archeologický prieskum a virtuálnu archeológiu (LBI ArchPro) pre výskum a posilnenie vybraných pilotných lokalít vo východnom podunajskom regióne. LBI ArchPro používa najnovšie geofyzikálne prieskumné metódy – magnetometriu a georadarové systémy (ground penetrating radar - GPR) - pre mapovanie archeologických nálezov skrytých v zemi - a to bez kopania.

Tieto vysoko citlivé nástroje vedia odhaliť štruktúry pod zemou, keď sú ich fyzikálne vlastnosti v merateľnom kontraste k ich okoliu, napr. kamenné steny a stavby, priehlbiny, stĺpové diery a krby. Pre projektové prieskumy aplikoval tím motorizované meracie systémy s viacerými senzormi; môžu pokryť veľkú plochu za krátky čas a preto majú veľký potenciál pre efektívne skúmanie archeologickej krajiny.

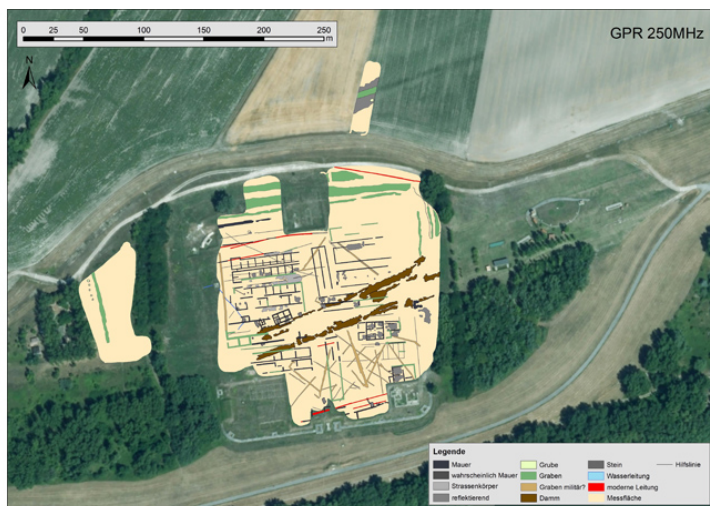

Fotografie od LBI ArchPro: Archeologický geofyzikálny prieskum pre projekt Living Danube Limes

Na jeseň 2021 cestoval terénny tím LBI ArchPro do pilotných lokalít Iža (Slovensko), Százhalombatta (Maďarsko), Kopačevo (Chorvátsko), Vidin (Bulharsko) a Sacidava (Rumunsko), aby pozbieral dáta z geofyzikálnych prieskumov. 2D a 3D dátové snímky boli analyzované na počítači pre vytvorenie digitálnych archeologických máp každej lokality.

Iža (SK)

Rímska vojenská pevnosť pri Iži (Kelemantia) bola kedysi postavaná ako opevnené predmestie kvôli prechodu rieky Dunaj a so svojou murovanou ohradou má špeciálnu pozíciu v opevnení Limes. Tím LBI ArchPro vykonal motorizovaný GPR prieskum a zdokumentoval celý vnútorný priestor pevnosti za dva dni. Skombinovaním GPR prieskumu s vysokým rozlíšením s 500 MHz anténami a hlbšie prenikajúcimi 250 MHz anténami sa dali zmapovať nálezy blízko povrchu - nedávnejšie - s pôsobivou mierou detailu (napr. ochranná hrádza proti záplavám Dunaja a „strážnica“) aj odhaliť pozostatky vojenských kasární, ktoré sú stále neporušené v hlbších miestach. Na juhovýchode lokality boli identifikované predtým neznáme detaily rímskych budov.

Fotografie: LBI ArchPro Fotografiya vľavo: Prehľad GPR prieskumu s 250 MHz anténami; Fotografiya vpravo: Interpretatívne archeologické mapovanie GPR prieskumu Rímskej pevnosti v Iži.

Százhalombatta (HU)

V maďarskej pilotnej lokalite Százhalombatta-Dunafüred (Matrica) tím vykonal GPR prieskum v oblasti bývalého rímskeho tábora, kúpeľov a osídlenia (vicus). V oblasti osídlenia sa na dátových snímkach z GPR dalo vidieť viacero rímskych domov – niektoré z dlažbou - a priľahlé poľnohospodárske polia. Vo vnútri rímskej pevnosti ukázali výsledky GPR masívne rímske steny, stĺpy a budovy, ktoré môžu byť priradené k fáze tábora. Štruktúry majú pôdorysy typické pre známe prvky rímskych budov ako sú nádvorja, kasárne a sýpky.

Fotografie od LBI ArchPro: Fotografiya vľavo: Nastavovanie GPR systému v Százhalombatte; Fotografiya v strede: Skúmaná oblasť rímskej pevnosti; Fotografiya vpravo: Interpretácia dát z GPR, ktoré ukazujú rímske stavebné konštrukcie.

Kopačevo (HR)

V chorvátskej pilotnej lokalite Kopačevo (Ad Labores) nebola prvotná oblasť záujmu – lokalita rímskej pevnosti v obci – bohužiaľ prístupná, takže tím s motorizovaným GPR systémom preskúmal oblasti v okolí obce a na sever od malej pevnosti. Analýza dát ukázala málo dôkazov o existencii archeologických nálezov v týchto oblastiach, ale aj tak bola táto terénna práca príležitosťou pre stretnutie LBI ArchPro tímu a IAHR partnerov a diskusiu o ďalšej možnej spolupráci s ohľadom na ochranu kultúrneho dedičstva a archeologickú lokalitu Kopačevo.

Vidin (BG)

V Bulharsku sa geofyzikálny prieskum sústredil na pilotnú lokalitu Vidin (Bononia). Keďže sú dnes antická pevnosť a mesto Bononia zväčša pokryté stavebnými konštrukciami, bola neinvazívna terénna práca obmedzená na park v pevnosti Baba Vida v blízkosti Západnej brány antickej Bononie. Dáta z GPR ukázali hlavne menej dávne stavby; pred dnešným múzeom sa ukázali viaceré archeologické štruktúry ktoré naznačujú predošlé steny, vrátane obdĺžnikovej budovy z neznámeho obdobia.

Sacidava (RO)

Na najvýchodnejšom bode geofyzikálnej prieskumnej LDL cesty sa LBI ArchPro tím venoval rímskej pevnosti Sacidava v Rumunsku. Magnetometrický prieskum bol vykonaný v rímskej pevnosti aj v skorom stredovekom osídlení a getickej pevnosti na východe pevnosti.

V rámci rímskej pevnosti mnoho štruktúr naznačovalo bývalé rímske budovy, pôdorys bývalých stien a zvyšky tehlových múrov a škridiel. Množstvo väčších vyhlbení v rámci stredovekého osídlenia a getickej pevnosti môže naznačovať štruktúry sídiel, v niektorých prípadoch aj zemľaniek. Testovací prieskum v malej oblasti južne od rímskej pevnosti ukázal viacero obdĺžnikových budov a taktiež viacero menších vyhlbení môže naznačovať hroby. Ich pôvod – rímsky alebo neskorší – nebolo možné jednoznačne určiť ale sľubné výsledky povzbudili tím v pláne vrátiť sa v budúcnosti a spraviť ďalší prieskum.

Fotografie od LBI ArchPro; Fotografia vľavo: Chorvátski projektívni partneri IAHR, ktorí sa pridali k GPR prieskumu v Kopačeve; Fotografia v strede: GPR prieskum v Baba Vida vo Vidine; Fotografia vpravo: Krásny ale náročný terén prieskumu v rímskej pevnosti Sacidava.

V novembri 2021 skončil LBI ArchPro tím svoj terénny prieskum v piatich krajinách projektových partnerov. Bola to nezabudnuteľná skúsenosť, ktorá ich previedla cestou popri podunajskom úseku Limes, na ktorej objavili nové archeologické náleziská v krásnej krajine a stretli miestnych projektových partnerov, ktorí ponúkli podporu a pohostinnosť.

NAPREDOVANIE PRACOVNÉHO BALÍKA WP T2

Začiatok spájajúcej okružnej plavby v Nemecku

Dva dni pred začiatkom Connecting Cruise (spájajúcej okružnej plavby), 15. júla sme dostali zlé správy: kvôli nízkej hladine Dunaja bol uzatvorený úsek medzi Ingolstadtom a Kelheimom. Napriek mnohým pokusom získať osobitné povolenie sme museli na poslednú chvíľu improvizovať. Podľa plánu bola loď Danuvina Alacris odprezentovaná publiku, ale musela zostať na brehu. Konal sa veľký festival rekonštrukcie historických udalostí s vystúpeniami delegácií z kohort Legio III a Bataver. Zúčastnili sa aj Veterae Ciconie s dvoma koňmi, ktorí sa k nám pridali viackrát počas Connecting Cruise.

Potom sme išli do Kelheimu, kde bola loď žeriavom zložená na Dunaj.

Fotografia vpravo: Margit Schedel; ostatné fotografie: FAU

Danuvina Alacris bola sprevádzaná loďou Fridericiana Alexandrina, čo je replika hliadkovej lode z imperiálnej éry, ktorá bola dokončená v roku 2018. Krátko po štarte z Kelheimu sa k obom lodiam pridala tretia replika, Regina z Univerzity v

Regensburgu, ktorá je, podobne ako Danuvina Alacris, replikou lode Lusoria z neskorej antiky. Tri lode sa spoločne preplavili 30 km do Regensburgu. Dunaj ich priniesol za Teufelsfelsen (Diablov Kameň), kde na ne už čakala malá delegácia. V Regensburgu sme boli privítaní legionármi a pozvaní na veľkú hostinu.

Fotografia vľavo: Mathias Orgeldinger, ostatné fotografie: FAU

Na ďalší deň sme tiež prešli zhruba 30 km pred zakotvením v meste Pfatter. Potiaľto sme sa potýkali s náročnými podmienkami. Okrem nízkej hladiny nebol skoro žiaden prúd a teploty boli neustále okolo 30 až 40 stupňov s jasnou oblohou. Na druhej strane sme často mali krásne výhľady ako napríklad Walhallu pri Regensburgu.

Však najväčšia výzva nás čakala ďalší deň. Museli sme prejsť skoro 60 km do Stephansposchingu. Túto výzvu sme zvládli vďaka silnému tímovému výkonu a oddychu tesne pred stavidlom Straubing. Z brehu bol veslársky tím podporovaný malým konvojom, ktorý im počas cesty poskytoval jedlo a pitie. Keď sme 20. júla prišli do Stephansposchingu bolo neskoré popoludnie.

Čakali nás však zvláštne okolnosti. Nebolo tam žiadne vhodné miesto na pristátie, avšak kompa premávala medzi Stephansposchingom a Mariaposchingom naproti. Plán bol, že Danuvina Alacris pristane na boku kompy. Toto našťastie skvele zafungovalo a po náročnom dni sme si vydýchli. Avšak, ešte stále nás čakalo trochu vzrušenia. Jedna záchranná loď sa doplavila do zátoky k našej lodi. Manéver sa nepodaril a motorová loď prišla do kontaktu so štyrmi našimi veslami, ktoré boli vystavené. Záchranej lodi sa našťastie nič nestalo, ale naše veslá sa zlomili a museli byť nahradené. Neskoro večer bola loď odpojená od kompy a prevezená na druhú stranu do Mariaposchingu, kde prenocovala.

Fotografia vľavo: Mathias Orgeldinger; Fotografia vpravo: Stephansposching (Fotografia: FAU)

Na každom zo siedmich zastávok bola posádka privítaná slávnosťami organizovanými daným mestom alebo obcou a verejnosťou. Pri tejto príležitosti sme prezentovali informácie o projekte a ukazovali objekty súvisiace z rímskou antikou ako napríklad štíty. V mnohých prípadoch sme boli schopní zorganizovať aj plavby divákov počas ktorých mohla verejnosť veslovať na Danuvine Alacris pod naším dohľadom.

V niektorých prípadoch sme sa podelili a časť našej posádky mala možnosť sa ísť pozrieť na rímske pamiatky a múzea vo vnútrozemí. Vždy sme spali v stanoch, a často na idylických miestach popri brehu Dunaja. Ďalší deň sme prišli do Vilshofenu, kde sme zakotvili pri výletných lodiach a spravili pár diváckych plavieb. Ďalší deň bol posledný úsek nemeckej časti plavby Connecting Cruise, cesta do Passau. Najprv sme však pozvali tri triedy aby sa prišli bližšie zoznámiť s rímskou antikou, čo je dôvodom prečo sme pokračovali v ceste až na obed a prišli do Passau až večer. Tu sa na druhý deň konali veľké oslavy. Naplánovaných bolo viacero výletov pre divákov a aj major Passau využil príležitosť si zaveslovať.

Večer 23. júla sme v Passau privítali našich rakúskych kolegov. Na ďalší deň začalo ich dobrodružstvo.

Fotografie: FAU

NAPREDOVANIE PRACOVNÉHO BALÍKA WP T3

Opatrenia na zviditeľnenie sa v partnerských krajinách & súvisiace workshopy

Nemecko

Workshop sa zameriaval na zainteresované strany projektu, hlavne na lokálnej úrovni a z pilotnej lokality, ako aj na širokú verejnosť. Cieľom bolo informovať o stave projektu ako aj iniciovať diskusiu o dokončených a plánovaných opatreniach týkajúcich sa pilotnej lokality. Jedno zameranie bola prezentácia aplikácie „Living Danube Limes VR“ a diskusia o tom, ako by aplikácia mohla byť implementovaná v pilotnej lokalite.

Keďže úspešná prezentácia, hlavne aplikácie, vyžadovala isté technické vybavenie ako napr. internetové pripojenie, nemohlo sa podujatie konať v pilotnej lokalite. Vďaka predošlým podujatiam bola pilotná lokalita prezentovaná zainteresovaným stranám v minulosti a zvyšným účastníkom bola predstavená pomocou obrázkov.

Fotografie: FAU

Nemecká pilotná lokalita, strážna veža 14/4 a malá pevnosť na Hinterer Schlossbucku je dobre rozvinutá, hlavne Bavorským štátnym úradom pre ochranu pamiatok. Turistom je poskytovaná podpora na mieste, aby si lepšie vedeli

predstaviť antické budovy a kontexty. Informačná tabuľa, ktorá poskytuje vizualizácie a základné vedecké poznatky, je nainštalovaná na mieste.

Na udržateľné zvyšovanie povedomia o pilotnej lokalite a kultúry pripomínania si zdieľanej rímskej minulosti so zameraním na úsek Limes používa FAU stratégiu organizovania mnohých udalostí s rímskym kontextom a spoluprácou miestnych zainteresovaných strán. Konkrétne sa usilujú o vytvorenie prepojenia medzi pilotnou lokalitou v Bugstallwaldskom lese a oblasťou stavby lode.

Príkladmi takýchto udalostí, ktoré sa už konali ale budú v budúcnosti pokračovať, sú rímske prehliadky Burgstallwaldu a mesta Gunzenhausen so sprievodcom, rímske veslovanie a ochutnávky rímskej kuchyne. Všetky udalosti sú sprevádzané prvkami živej histórie. Budovanie lode, ktoré dovoľovalo participáciu verejnosti, bolo v tomto ústredné.

Fotografie: FAU

Prezentácia tohto projektu a tento prístup sa stretli so všeobecnou podporou. Aplikácia bola tiež vnímaná pozitívne, napríklad jej dostupnosť a to, že poskytuje ďalšiu doplňujúcu ponuku k zážitkom z pilotnej lokality a rímskej minulosti všeobecne.

Zároveň odhalili účastníci workshopu aj potenciál ďalšieho rozvoja aplikácie a jej integrácie s inými aplikáciami. Zaznela otázka či by dáta potrebné na toto mohli byť posunuté ďalej.

Z hľadiska implementácie sa dohodlo, že QR kódy na verziu pre prehliadač a na stiahnutie aplikácie by mali byť poskytnuté v pilotnej lokalite. Zároveň by tieto QR kódy mohli byť distribuované aj do ďalších miest v Gunzenhausene alebo na domovské stránky.

Pre tento účel boli na mieste nainštalované dva nápisy s QR kódmi pre aplikáciu a verziu pre prehliadač. Nápisy boli umiestnené hneď vedľa existujúcich informačných tabulí. Toto zaručuje dobrý výhľad na pilotnú lokalitu, a zároveň je prepojenie medzi informačnou tabuľou a VR prístupom priamo dostupné. Implementácia sa podarila bez problémov. Nápisy nainštalovala FAU bezplatne 26. júna 2022. Turistické centrum v Gunzenhausene taktiež skúma ďalšie možnosti ako poskytnúť prístup k aplikácii Living Danube Limes VR.

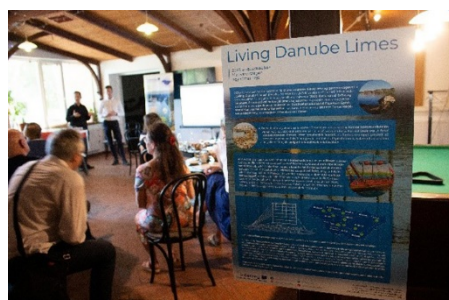

Fotografie: FAU

Pozornosť sa venovala napríklad aj tomu, že aplikácie nie sú dostupné ak nespĺňajú isté štandardy dané spoločnosťami Apple a Google. Tento problém následnej starostlivosti predpokladá nepretržitú podporu, ktorá je spojená s nákladmi nad rámec projektového obdobia.

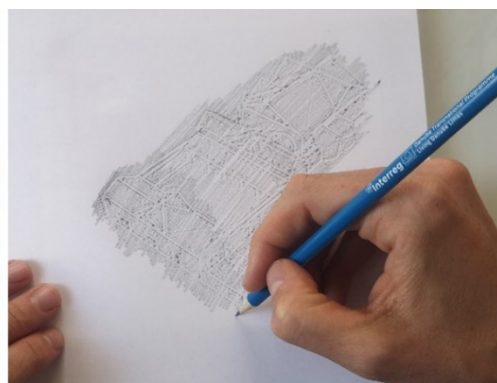
Maďarsko

24. júla sme podnikli viacero krokov, aby sme zviditeľnili Matrica castrum. Workshop na zvýšenie viditeľnosti bol zorganizovaný v maďarskej pilotnej lokalite projektu Living Danube Limes, venujúci sa archeológii, muzeológii (prezentácii), otázkam cestovného ruchu a prístupu miestnej komunity k rozvoju. Hlavným účelom tematického workshopu vo Word Café bolo nájsť rôzne riešenia aby sa schované stopy prídavného castra Matrice zviditeľnili pre miestnu komunitu aj pre širokú verejnosť a vytvoriť ducha medzinárodnej kooperácie pozdĺž úseku Limes, minulých rímskych hraníc ale aj realizáciu cieľov medzinárodného projektu v širšom kontexte. Za rôznymi stolmi diskutovali rôzne miestne zainteresované strany aj experti a hostia z viacerých miest pozdĺž Dunaja – od mesta Baja po Dunaújváros. Workshop bola akreditovaný Maďarskou komorou architektov, takže za účasť sa dali získať kredity. Workshop bol organizovaný blízko prístavu, kde sa lusoria zastaví počas Connecting Cruise medzi 15. a 18. augustom. Pre detaily programu, pozrite: <https://www.mut.hu/?module=news&action=getfile&aid=46129>

Fotografie: BME

Počas workshopu bola viditeľná virtuálna rekonštrukcia rímskych kúpeľov v blízkosti maďarskej pilotnej lokality, Matrica castrum v Százhalombatte. Účastníci workshopu viditeľnosti umiestnili informačnú tabuľu na mieste rímskych kúpeľov. Na tabuli sú krátke informácie o histórii budovy, a virtuálna rekonštrukcia pamiatky ako aj základné informácie o projekte Living Danube Limes sú prístupné cez QR kód. Taktiež, ak návštevníci položia papier na 3D tlačnú tabuľu a vyfarbia ho, môžu si kópiu kresby kúpeľov vziať domov. Výsledkom workshopu bolo, že sa začalo s čistením oblasti pilotnej lokality ako aj s implementáciou informačných tabulí v lokalite. Všetko bude dorobené pred dňom keď sa rekonštrukcia rímskej lode lusoria, Danuvina Alacris, doplaví k pilotnej lokalite Maďarska, Százhalombatte, počas plavby Connecting Cruise.

Fotografie: BME

Po workshope, bola otvorená výstava v Múzeu Matrica v Százhalombatte o maďarskej lokalite projektu Living Danube Limes. Výstava poskytuje náhľad do histórie rímskeho pomocného tábora „Matrica“ pomocou archeologických nálezov, ktoré sa ešte nikdy nevystavovali, prieskumov spravených LBI ArchPro, virtuálnej rekonštrukcie rímskych kúpeľov vytvorených projektom Living Danube Limes a koncepčnými dizajnmi pre rozvoj lokality od študentov architektúry a špecializovaných inžinierov ochrany pamiatok z Budapeštianskej univerzity technológie a ekonómie. Otváracia ceremónia bola otvorená príhovorom vicestarostu mesta Százhalombatta, riaditeľom Múzea a Archeologického parku Matrica a vedúcim katedry histórie architektúry a ochrany pamiatok BME, za účasti starostu Ercsi, expertov na kultúrne dedičstvo, hlavných architektov, profesionálov, prednášajúcich, študentov a občanov mesta Százhalombatta. V úvodnom príhovore uviedla riaditeľka múzea, Gabriella T. Németh, že „ešte nikdy sa múzeu Matrica nedostalo takejto komplexnej starostlivosti ako pri tejto príležitosti“. Výstava je otvorená do konca septembra.

Fotografie: BME

Workshop počas Medzinárodných dní archeológie (Bulharsko)

Počas Medzinárodných dní archeológie 14. júna 2022 zorganizovalo CHI vzdelávací workshop pre mladých ľudí v RDL meste Lom v Bulharsku a praktické ukážky rímskeho dedičstva s výkladom v rímskom hrade Almus.

Archeológovia z Múzea mesta Lom priblížili archeológiu ako oblasť, v ktorej sa stretáva mnoho vedných disciplín, publiku, vrátane študentov, predstaviteľov miestneho zastupiteľstva a neziskového sektora. Diskutovalo sa o prebiehajúcich výskumoch a hmotných stopách rímskej civilizácie nájdených v Almuse. Workshop prispel k lepšiemu porozumeniu antického RDL sveta rozšírením znalostí o rímskej spoločnosti.

Niektorí študenti navrhovali spopularizovanie Almusu použitím ručne vyrobených replík rímskeho dedičstva ako suvenírov pre turistov a návštevníkov. Alebo písaním esejí o živote Rimanov v Lalmuse, na základe príbehov miestnych archeológov a archívov Múzea mesta Lom.

Obecenstvo bolo zapojené do otázok okolo ochrany, zachovania, šírenia povedomia a vzdelania o archeologickom dedičstve, a považovalo to za zásadnú možnosť pre Európanov a zdroj identity, otvorenosti a tolerance, zároveň zachovávajúc kultúrnu rozmanitosť, ktorá charakterizuje Európu. Iniciatíva CHI podporuje otvorený prístup k rímskej kultúre v Lome.

Podujatie CHI počas 2022 Európskych dní archeológie v Lome zmobilizovala mladých ľudí a zainteresovaných miestnych aktérov k pokračovaniu objavovania pokladov dedičstva Lomu.

Praktická ukážka na mieste, vykonaná archeológmi z Lomu pomohla zvýšiť povedomie o bohatom rímskom dedičstve ale aj odkryť históriu lokality. Všetky bulharské mestá a obce pozdĺž Dunaja majú svoju pozoruhodnú históriu, ktorá sa datuje do antiky alebo stredoveku, a počas historických udalostí sú vždy v hre emócie.

Druhé Stretnutie Miestnej Pracovnej Skupiny a Workshop o zlepšení viditeľnosti rímskeho podunajského úseku Limes v Bulharsku.

30. júna 2022 Národné turistické zoskupenie „Bulharský sprievodca“ (NTC, BG Guide) zorganizovalo 2. pracovnú skupinu a workshop o zlepšení viditeľnosti rímskeho podunajského úseku Limes.

Udalosti sa odohrali v Konferenčnej sále obce Vidin, Bulharsko v spolupráci s DANURB+ (Danube Urban Brand) Regionálnou konferenciou Vidin-Calafat „Kreatívny Dunaj. Konektivita – kľúč k prekonaniu zmenšovania“.

Druhá miestna pracovná skupina projektu Living Danube Limes v Bulharsku bola zameraná na tému „Udržateľná ochrana a cestovný ruch“ a zvýraznila efektivitu iniciatív pre udržateľnú ochranu, pre valorizáciu pilotnej lokality a zlepšenie jej potenciálu pre cestovný ruch, pre prilákanie ďalších návštevníkov a pre lepšie prepojenie s ostatnými pilotnými lokalitami / podunajským úsekem Limes.

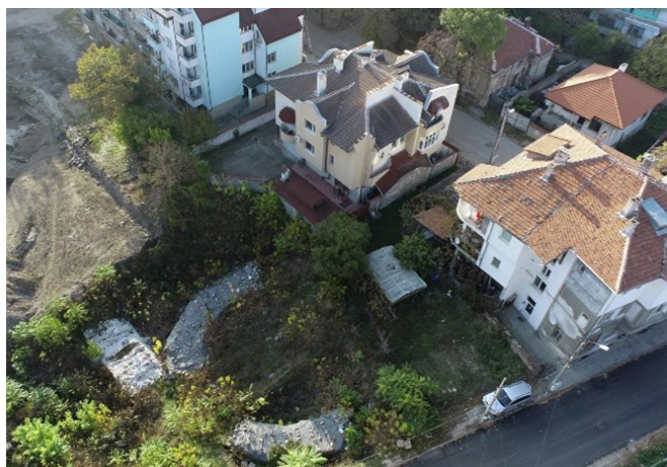
Podujatie začalo prezentáciou pokroku projektu Living Danube Limes ako aj možností ktoré projekt ponúka v rámci udržateľnej ochrany kultúrneho dedičstva a cestovného ruchu v spojení s lokalitou Bononia- pilotnou lokalitou v Bulharsku.

Moderátori z NTC BG Guide zdieľali výsledky geofyzikálneho prieskumu a VR rekonštrukcií Bononie. Tiež zvýraznili očakávania od vytvorenia zoskupenia múzeí Danube Limes Museum Cluster a jeho význam v oblasti zlepšenia spolupráce múzeí pozdĺž Dunaja.

NTC BG Guide a zástupcovia ďalších bulharských partnerov, Združenia obcí povodia Dunaja (Association of Danube River Municipalities ADRM), a Centra pre interpretáciu dedičstva (Centre for Heritage Interpretation CHI), počas pracovnej skupiny preskúmali otázky udržateľnej ochrany kultúrneho dedičstva a cestovného ruchu. Zástupcovia ASP - Regionálneho historického múzea v meste Vidin sa aktívne zapojili do diskusií.

Všetci účastníci aktívne diskutovali. Účastníci boli z regionálnych a miestnych zastupiteľstiev, univerzít, turistických organizácií, miestnych kultúrnych centier, atď., ako aj z Rumunska čím pretransformovali miestnu pracovnú skupinu na regionálne podujatie.

Účastníci zdieľali svoj pohľad cez príklady spravovania kultúrneho dedičstva v Bulharsku a konkrétne vo Vidine. Niektorí poukázali na potrebu komplexných opatrení od archeologických prieskumov až po socializáciu kultúrneho dedičstva. Bolo poukázané na to, že najpálčivejšou otázkou rímskeho kultúrneho dedičstva vo Vidine je nedostatok informačných tabúl a fakt, že tabule nie sú prístupné pre ľudí so zdravotným postihnutím. Všetci účastníci pracovnej skupiny súhlasili, že zapísanie Bononie ako súčasť Svetového dedičstva „Hranice Rímskej ríše“ bude mať pozitívny dopad na počet návštevníkov a turistov.

Obe fotografie: National Tourism Cluster „Bulgarian Guide“; Fotografia vpravo: Západná brána rímskej pevnosti Bononia, mesto Vidin, Bulharsko

Stretnutie pokračovalo workshopom o zvýšení viditeľnosti rímskeho podunajského úseku Limes. Workshop nazvaný „Bononia – oživenie minulosti cez virtuálnu rekonštrukciu“ poskytol priestor na diskusiu medzi projektovými partnermi, pridruženými partnermi, miestnymi zástupcami, zástupcami kultúrnych centier a iných zainteresovaných strán pri hľadaní

najlepších spôsobov ako prezentovať bulharskú pilotnú lokalitu cez virtuálne 3D rekonštrukciu už vytvorené v rámci projektu.

Fotografia vľavo: Virtuálna rekonštrukcia Bononie (Fotografia: Slovenská technická univerzita, Bratislava, Slovensko), Fotografie z konferencie - v strede a vľavo: National Tourism Cluster „Bulgarian Guide“

NAPREDOVANIE PRACOVNÉHO BALÍKA WPI

Finalizácia lode

V zime 2021/2022 boli upravené podlahové platne a články rebra. Oblasť kýlu bola vyčistená a podlahové platne a články rebra boli naolejované ľanovým olejom. Niektoré podlahové platne mali praskliny, ktoré boli naplnené hnedou dechtovou pastou na drevo.

Dosky boli pridané, na začiatku iba každá druhá. Tento proces sa volá francúzska konštrukcia. Hlavne na koncoch (prova a korma) museli byť dosky naparené v napařovacej komore. Bol to jediný spôsob ako zvýšiť pružnosť dosiek, aby sa dali zapasovať do diagonálnych uhlov lode. Po naparení boli dosky pripevnené na loď a na pár hodín pritlačené o formy, aby si udržali tvar.

Bolo dôležité aby dosky dobre do seba zapadali v karvelovej obšívke. Tu bola dôležitá pozorná práca vzhľadom k uhlu zošikmenia. S hrúbkou 2,5 cm sú dosky Danuviny Alacris veľmi tenké. Pre porovnanie, dosky rekonštrukcie hliadkovej lode F. A. N. z imperiálneho obdobia boli zo 4 cm hrubého borovicového dreva.

Medzitým sa pracovalo aj na sťažni a rahnách. Taktiež sme pribili ďalšie železné klince do dosiek a podlahových platní ako aj do článkov rebier.

Fotografie: FAU; Druhá fotografia sprava: Dokončené rahná boli prezentované počas tretieho workshopu v máji 2022.

Taktiež sme pracovali na vyhotovovaní vesiel v kategóriách 4,1 m, 4,4 m a 4,7 m.

Veslá boli vyrezané v rôznych veľkostiach a potom zaoblené a brúsené podľa šablón a špecifikácií dimenzií. Po vyhotovení bola aplikovaná ochranná vrstva a vypálené značenie. Potom boli potiahnuté kožou.

Rahná boli vytvorené podľa špecifikácií v starých príručkách, keďže v origináli neexistovali. Nasledovné boli vytvorené: sťažň, rahno a tyče na spritovú a lateenovú plachtu. Úpravy trvali dlho, hlavne pri tyči na lateenovú plachtu, ktorá sa skladá z dvoch častí, hornej a dolnej, ktoré majú v strede držadlo.

Paralelne sa tvoril aj koncept pre maľovanie Danuviny Alacris. Viacero kresieb bolo vytvorených. Na štíty pre posádku boli vyrezané rúčky, ohobľované a nitovaním pripevnené k štítom.

Siluety pre neskoršie maľovanie figúr boli aplikované na štíty. Potom boli vytesané a vyleštené štítové ozdoby. Nakoniec boli ozdoby priklinované na dvadsať štítov. Na druhej strane boli klince buď nitované alebo prichytené.

Práca na lodi pokračovala pridaním podlahových platní a článkov rebier. Tiež boli pridané posledné dosky do trupu. Potom boli vybraté šablóny a chýbajúce výstuže, rebrá a dolné rámy boli vložené. Posledné klince boli zatĺčené a zalomené. Potom boli pridané dosky, ktoré spevnia loď pozdĺžne, tri na pravobok a tri na ľavobok. Paluba tak bude položená na spodnom nosníku. Horné časti sú hrubšie a silnejšie ako v origináli keďže loď - na rozdiel od histórie - bude často transportovaná žeriavom a po súši.

Fotografia: FAU; Fotografia vľavo: Dva z dokončených štítov, prezentované počas dávania Danuviny Alacris na vodu, jún 2022.

Sťažňová lavica, doska na klince na korme a posledná lavica v prove boli nainštalované. Sú neprerušované a spevňujú loď na krajoch.

Smerom k okrajnici na pravoboku aj ľavoboku boli dorobené ochranné pásy. Rozmiestnenie okrajnic a stredovej uličky je podľa historickej predlohy. Spoje boli utesnené a zapečatené.

Enkaustická maľba bola testovaná počas predošlých mesiacov. Recept bol vylepšený a aplikovaný na loď.

Vpredu bol skonštruovaný vlnolam na dĺžke okolo jedného metra na zachytávanie striekania vody. Zábradlie bolo prichytené o vlnolam a muselo byť dostatočne vysoké aby sa zaň dali prichytiť štíty a veslovať.

Potom bolo pripevnené rahnovie. Na toto boli použité bloky, ktoré boli vyrobené na jeseň 2020. Ďalšie boli vyrobené. Časti rahnovia boli dorobené až po spustení na vodu.

26. júna 2022 konečne nastal čas. Danuvina Alacris mohla odísť z haly lodenice v Schlughen Hof.

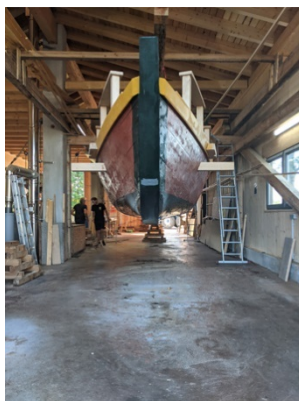
Bola odvezená ako nadrozmerný náklad z haly na breh Altmühlsee, iba o pár metrov ďalej, kde na ňu čakal žeriav. Žeriav potom zložil loď na Altmühlsee s pomocou špeciálneho nosníka.

Počas tohto procesu spustenia na vodu sa prišlo prvýkrát drevo lode do kontaktu s vodou. Tento kontakt s vodou je zásadná časť procesu stavby lodí. Loď sa počas tohto môže trochu potopiť, keďže v tomto bode ešte nie je vodotesná a naplní sa vodou. Drevo sa vzduje a zväčší, a až teraz sa loď stane vodotesnou.

Avšak keďže veľmi málo vody natieklo do lode, bolo možné sa nečakane odvážiť aj na prvú skúšobnú plavbu. Išlo sa bez kormidla, keďže to ešte nebolo namontované. Avšak tento typ lode dokázal, že v prípade núdze môže fungovať aj bez. Skúsenejší kapitán vie dávať pokyny veslárom tak, aby mohli kompletne manévrovať. Loď bola sprevádzaná loďou F. A. N. a nakoniec obe lode bezpečne prišli naspäť do prístavu.

Spustenie na vodu začalo posledný proces tesnenia dosiek. Nasledovali posledné úpravy. Tri kormidlá boli vyrobené, na ľavobok a na pravobok a jedno ako náhradné. Vložky úchytiak boli pripevnené k ochranným pásom podľa uhlov kormidla. Kormidlá boli pripevnené k lodi.

Dlážka v lodi bola položená. Zábradlie bolo tiež nainštalované. 15. júla bola Danuvina Alacris prezentovaná verejnosti v Ingolstadte ako plne funkčná a plavba Connecting Cruise začala.

Fotografie vpravo a vľavo: FAU; Fotografia v strede: Mathias Orgeldinger

SPRÁVA O AKTIVITÁCH PROJEKTU LIVING DANUBE LIMES

Deň Rímskeho Podunajského Úseku Limes – Roman Danube Limes Day

List z Matrice – Roman Danube Limes Day v Százhalombatte, Maďarsko

25. júla mohli návštevníci Archeologického parku v Százhalombatte zažiť ducha rímskej éry. Počas udalosti pre verejnosť nazvanej „List z Matrice – Roman Danube Limes Day“ bolo zvýraznené rímske dedičstvo Matrice, ktoré je málo známe aj miestnym obyvateľom keďže je málo viditeľné na mieste. Počas udalosti sme prezentovali rímsku gastronómiu a nástroje na meranie (napr. „gromu“) Okrem toho boli rímsky doboví herci – členovia Legio Leonum Valentiniani pozvaní odprezentovať životný štýl, oblečenie a náradie ľudí pomocného tábora akým Százhalombatta v minulosti bola. Návštevníci sa mohli zúčastniť remeselných programov (napr. výroba pečate Matrice podľa pečate na tehle nájdenej v Százhalombatte) a koncertu, a na mieste kde bola hlavná výstava projektu boli vystavené a propagované nové nástroje zvýšenia viditeľnosti rímskych kúpeľov (VR rekonštrukcia, 3D tlačný nástroj), rímska loď Danubina Alacris a jej nadchádzajúca plavba Connecting Cruise. Účastníci programu mohli ochutnať „Matusovu večeru“ pripravenú podľa tradičného rímskeho receptu. Toto podujatie bolo spojené s programom Noci múzeí, čo mu zabezpečilo väčšiu celonárodnú viditeľnosť.

Fotografie: BME

Roman Danube Limes Days v Bulharsku

ADRM slávil Roman Danube Limes Day rekonštrukciou rímskej Legio I Italica, ako súčasť programu Festivalu zmyslov „Dunajský zážitok“, Silistra, 25-26. jún 2022. Odohral sa v Dunajskom verejnom parku v Silistre, lokalite rímskeho Durostorumu.

PRVÝ FESTIVAL ZMYSLOV „DUNAJSKÝ ZÁŽITOK“ SA ODOHRAL V PODUNAJSKOM MESTE SILISTRA (BG)

Prvý svojho druhu, Festival zmyslov „DUNAJSKÝ ZÁŽITOK“ sa konal 25 a 26. júna v podunajskom parku v Silistre. Podujatie bolo organizované Združením obcí povodia Dunaja (Association of Danube River Municipalities; ADRM) a financované Nadáciou „Amerika pre Bulharsko“ ("America for Bulgaria" programom „Cestovný Ruch na Dunaji“ ("Tourism on the Danube" Programme)). Obec Silistra bola hlavným partnerom.

Festival mal za cieľ spustiť koncept zážitkového cestovného ruchu v podunajskom regióne v Bulharsku, ktorý pozostáva zo štyroch prepojených prvkov: kuchyne, vína, dobrodružstva, kultúry a histórie. Bolo to dvojdňové open-air podujatie ktoré sa konalo v kontexte Medzinárodného dňa Dunaja - 29. júna. Podujatie bolo postavené na dvoch hlavných pilieroch: ukážka a participácia. Tematické stanoviská boli zorganizované ako cesta a implementáciou tohto podujatia chcel ADRM propagovať rozmanitý ale stále neznámy región v okolí Dunaja v Bulharsku. Prvá rímska skupina historických rekonštrukcií v Bulharsku „I Legio Italica“ z mesta Svishtov odprezentovala rímsku rekonštrukciu historických udalostí na rímskom Durostorum. Okolo 6000 divákov bolo prítomných počas tohto podujatia.

Fotografie: ADRM

Danube Limes Day Výstava na Univerzite Architektúry a Územného Plánovania Ion Mincu, Rumunsko

Výstava, ktorá bola organizovaná počas Danube Limes Days (20 – 26. júl, 2022) je obľúbeným projektom pre UAUIM tím a študentov, ktorí sú zainteresovaní v iných projektových aktivitách (letná škola, výskum, projekty dostupnosti do rôznych lokalít Limes, atď.) Podujatie sa konalo v hlavnej budove univerzity, kde na prvom poschodí bol vyhradený veľký priestor pre maľby a panely vyrobené počas cesty v lete 2021 o prístupnosti lokalít. Taktiež, s podporou úradu starostu Rasova, boli prinesené a vystavené maľby a panely vytvorené pre Múzeum mesta Rasova počas tejto veľkej udalosti.

Výstava tiež zahŕňala projekciu rôznych skúseností zachytených na kamere počas ciest k lokalitám Sacidavy Limes, za použitia dvoch video projektorov vysokej kvality. Televízia vysielala informačné video vytvorené partnermi projektu a je pripravená vysielat' naživo. Živé vysielanie zahŕňa plavbu rímskej lode Danuvina Alacris ako aj prvé „kroky“ vo vode a začiatok plavby.

3D tlačiareň zakúpená prostredníctvom projektu bola použitá na vytlačenie nového modelu úseku Limes každý deň.

Výstava bola otvorená počas Danube Limes Days (20. – 26. júla, 2022) s možnosťou, že sa ponechá otvorená a prístupná verejnosti až do konca júla 2022.

Niekoľko fotografií z výstavy je prezentovaných nižšie.

Fotografie: UAUIM

Danube Limes Day 2022, slávený v Ungheni City

Od 18 do 24. júna 2022 sa slávil Danube Limes Day v rámci projektu „Zhodnocovanie kultúrneho dedičstva a podpora udržateľného cestovného ruchu prostredníctvom ŽITIA spoločného dedičstva na PODUNAJSKOM ÚSEKU LIMES ako základ pre Kultúrnu cestu, Living Danube Limes“ financovaný Danube Transnational Programme.

Pri tejto príležitosti sa v Ungheni City konali viaceré aktivity zameraná na propagáciu a zužitkovanie kultúrneho dedičstva na brehoch Dunaja. Žiaci Umeleckých škôl „Raisa Cojoracu“ sa zúčastnili na Workshope maľovania vonku „Dunaj očami mladých ľudí z Ungheni“, kým študenti Školy hudby v Ungheni tešili verejnosť piesňami na akordeóne a gitare. Aktivity sa konali na Námestí „Grigore Vieru“ v Ungheni City. Účastníci tejto aktivity mali možnosť si užiť príjemnú hudbu, obdivovať umenie žiakov a dozvedieť sa viac o dôležitosti podunajského úseku Limes pre medzinárodné kultúrne dedičstvo.

Počas tohto podujatia sa taktiež konali organizované návštevy do Múzea História a Etnografie v Ungheni. Návštevníci mohli obdivovať výstavy v múzeu a naučiť sa zaujímavé informácie zo svojej histórie. Riaditeľ múzeu, Mr. Iucal Vasile odprezentoval návštevníkom dôležité informácie o hodnotných objektoch v múzeu.

Na zvýšenie povedomia a informovanosti širokej verejnosti o dôležitosti podunajského úseku Limes pre históriu a kultúru ľudí z tohto regiónu sme vytvorili informačné materiály (tlačovú správu a plagát) a publikovali ich na webe Radnice Ungheni a facebookových stránkach.

Druhé Stretnutie Rumunskej Miestnej Pracovnej Skupiny

Druhé Stretnutie Miestnej Pracovnej Skupiny v Rumunsku sa uskutočnilo online 20. júna, 2022 od 10:00 do 12:00 miestneho času.

Toto podujatie hostilo INCDT a bolo organizované s podporou UAUIM a MINAC (pridružený partner), a spojilo zástupcov miestnych múzeí pozdĺž Dunaja, nezávislých výtvarných umelcov, architektov, a zástupcov malých firiem. 15 účastníkov bolo prítomných, z toho 8 z cieľových skupín a 7 od dvoch projektových partnerov, ktorí organizovali stretnutie.

Témy o ktorých sa počas stretnutia hovorilo boli nasledovné:

- Progres projektu Living Danube Limes a ako projekt prispieva k miestnemu rozvoju a rozvoju cestovného ruchu v podunajskom regióne – Prezentácia pozostávala z detailného popisu aktivít, ktoré sa udiali v období od decembra 2021 do júna 2022 a z popisu prieskumných aktivít realizovaných partnermi
- Výzvy a potreby ohľadom plavby na Dunaji organizovanej ako súčasť projektu
- Dostupnosť a prilákanie turistov – návrhy od UAUIM
- Danube Days a výstava organizovaná v UAUIM s a o podunajskom úseku Limes

Ďalšie zaujímavé body miestnej pracovnej skupiny boli nasledovné:

- spôsoby ako zabezpečiť, že sa plavba rímskej lode Danuvina Alacris predvídaná v projekte uskutoční efektívne
- spôsoby ako zabezpečiť stanovanie a ubytovanie pre posádku lode počas plavby, ktorá bude v Rumunsku v októbri 2022
- logistika kempov v Izvoarele a Cernavoda
- dostupnosť pevnosti/múzea v Rasove od miesta kotvenia pre skupiny turistov/návštevníkov
- výsledky dosiahnuté oboma partnermi – INCDT a UAUIM, ktoré predčili pôvodné očakávania a plány
- výstava 21. júna na prízemí UAUIM

Celkovo boli diskusia a predložené riešenia považované za uspokojivé a ďalšie kroky musia byť podniknuté vrátane následnej cesty k rumunským brehom Dunaja pre inicializáciu diskusií s potenciálnymi spolupracovníkmi pri príprave rumunskej časti plavby – ubytovanie pre posádku lode, organizácia miestnych podujatí, príprava lokality Sacidava a Múzea v Rasove na privítanie návštevníkov a lode.

Pani Ana Maria Machedon ďalej odprezentovala čo UAUIM spravilo v posledných mesiacoch. UAUIM skoordinovalo prípravu katalógu archeologických nálezísk obsahujúcich informácie o tom ako rímske lokality mohli vyzeráť, dopady ich rekonštrukcií, spôsoby ako ich sprístupniť návštevníkom, ochrana štruktúr v archeologických náleziskách, laserové rekonštrukcie a svetlá alebo veže, z ktorých môžu návštevníci vidieť dané lokality bez navštívenia, atď. Táto úloha nebola na začiatku pridelená UAUIMu ale bola nimi dokončená na základe vykonaného výskumu v tomto projekte v predošliých projektoch na základe prác študentov UAUIM.

Po tomto nasledovala prezentácia pána Dragosa Dordea ohľadom otvorenia výstavy, ktorú UAUIM organizuje pri príležitosti Danube Limes Day (júl 20–26, 2022). Uskutoční sa na univerzite, ktorá jej vyhradila dostatok miesta, kde sa

umiestnia maľby a panely vytvorené počas ciest v lete 2021 o dostupnosti lokalít, ale aj tie vytvorené pre Múzeum Rasova, osobitne prinesené odtiaľ. Taktiež tam budú dva videoprojektory premietiť cestu a TV bude vysielat' video informácie od projektových partnerov a 3D tlačiareň bude použitá na vytlačenie nového modelu Limes každý deň. Ak sa bude spustenie rímskej lode Danuvina Alacris premietat' naživo tak TV bude vysielat' aj tento aspekt. Výstava bude otvorená počas Danube Limes Day (do konca týždňa) a ak to bude možné a univerzita nebude potrebovat' priestor na nič iné zostane výstava otvorená pre verejnosť do konca júla 2022.

Ďalšie zaujímavé body miestnej pracovnej skupiny boli nasledovné:

- spôsoby ako zabezpečiť, že sa plavba rímskej lode Danuvina Alacris predvídaná v projekte uskutoční efektívne
- spôsoby ako zabezpečiť stanovanie a ubytovanie pre posádku lode počas plavby, ktorá bude v Rumunsku v októbri 2022
- logistika kempov v Izvoarele a Cernavoda
- dostupnosť pevnosti/múzea v Rasove od miesta kotvenia pre skupiny turistov/návštevníkov
- výstava 21. júna na prízemí UAUIM

SPRÁVY O EXTERNÝCH PODUJATIACH

Sympóziu „Dedičstvo Antiky“ (Bulharsko)

Sympóziu sa konalo 10. júna 2022 v Konferenčnej Sále Rektorátu D. A. Tsenov Akadémie Ekonomiky v Svisthove v Bulharsku ako súčasť programu XVI „Orol na Dunajskom Festivale“. Maria Tzankova a Boryana Stancheva (ADRM) mali online prezentáciu na tému „Projekt Living Danube Limes: Zhodnocovanie kultúrneho dedičstva a podpora udržateľného cestovného ruchu prostredníctvom ŽITIA spoločného dedičstva na PODUNAJSKOM ÚSEKU LIMES ako základ pre Kultúrnu cestu“ Prezentovali LDL, DTP, projekt; jeho štruktúru a témy; rímsku loď a jej plavbu/rímske festivaly, prístup k ochrane kultúrneho dedičstva, nadchádzajúce podujatia a účasť miestnych komunít.

Konferencia „Budúcnosť múzeí - digitalizácia a ďalšie moderné príležitosti pre udržateľný rozvoj“ (Bulharsko)

19. mája 2022 sa CHI zúčastnilo na národnej konferencii „Budúcnosť múzeí - digitalizácia a ďalšie moderné príležitosti pre udržateľný rozvoj“ po pozvánke organizátora, Sofijskej univerzity. Na podujatí sa stretli zástupcovia múzeí, súkromných kolekcí, Ministerstva kultúry, Ministerstva cestovného ruchu, Ministerstva e-štátnej správy, Ministerstva inovácií a rastu, podnikov a neziskového sektora.

Očakávania pre rozvoj múzeí v taktickej, strategickej a funkčnej oblasti boli prezentované na stretnutí ako aj prístupy k vytváraniu efektívnych digitálnych kolekcí a virtuálnych múzeí. Implementácia Európskych kohéznych politík na národnej a komunitnej úrovni, zvyšovanie dopadu investícií vo vede a výskume, vytváranie integrovaného výskumu a inovácií v konkrétnych vedeckých oblastiach súvisiacich s dedičstvom boli stredom záujmu. Uvedenie nových technológií a inovatívny obsah pre CCI pre trhovú prijatie kultúrneho cestovného ruchu, atď., a takisto aj dizajn novej vízie ekonomizácie kultúrneho dedičstva boli tiež témami diskusie. Taktiež - zabezpečenie alternatívnych príležitostí pre verejný prístup k poznaniu, informáciám a servisu cez technológie cloud.

CHI uviedlo projekt LDL, jeho hlavné výstupy a očakávaný dopad na podporu kultúrneho cestovného ruchu.

Fotografia hore: CHI

Konferencie „Výzvy a príležitosti žitia v zmenšujúcich sa a okrajových mestách” a „Kreatívny Dunaj. Konektivita - kľúč k prekonaniu zmenšovania” (Bulharsko)

V spolupráci s ďalším projektom Danube Programme Transnational, menovite projektom DANUrB+ (Danube Urban Brand), Národné zoskupenie cestovného ruchu „Belgický sprievodca” propagoval a prezentoval úspechy a výsledky projektu Living Danube Limes na dvoch regionálnych konferenciách.

Prvá, ktorá sa volala regionálna konferencia „Výzvy a príležitosti žitia v zmenšujúcich sa a okrajových mestách” sa konala 10-11. marca 2022 v Bukurešti (Rumunsko) a v Ruse (Bulharsko). Pani Desislava Mincheva-Yordanova z NTC BG prezentovala na tému „Inteligentné riešenia v cestovnom ruchu v zmenšujúcich sa mestách pozdĺž Dunaja v Bulharsku. Misia možná”.

Zoskupenie múzeí Living Danube Limes ako aj plavba loďou a mobilná aplikácia boli zdôraznené ako príklady inteligentných riešení v cestovnom ruchu pozdĺž Dunaja.

Fotografia hore: NTC BG Guide

Druhá regionálna konferencia bola na tému „Kreatívny Dunaj. Konektivita - kľúč k prekonaniu zmenšovania” sa konala 30. júna až 1. júla 2022 vo Vidine (Bulharsko) a Calafate (Rumunsko). Pani Nouha Ben Salem z NTC BG prezentovala na tému „Cestovný Ruch Postavený na Trase ako Nástroj na Rozvíjanie Spoločného Dedičstva v Zmenšujúcich sa Oblastiach” a Kultúrna cesta podunajského úseku Limes bola zdôraznená ako príklad a niekoľko nápadov bolo načrtnutých.

Fotografia hore: NTC BG Guide

DÔLEŽITÉ DÁTUMY

Od 8. do 9. novembra sa uskutoční naša posledná konferencia v Sofii (Bulharsko). S názvom „Podunajský Úsek Limes ako Destinácia s Udržateľnou Značkou” budú prezentované rôzne projektové obsahy a perspektívy pre ďalšie rozvíjanie podunajského regiónu a jeho rímskeho dedičstva. Ďalšie informácie o tomto budú oznámené čoskoro cez naše komunikačné kanály.

NAVŠTÍVTE NÁS NA WEBE

<http://www.interreg-danube.eu/approved-projects/living-danube-limes>

@LivingDanubeLimes

@livingdanubelimes

@Living Danube Limes

@DanubeDtp

Interreg

EUROPEAN UNION

Danube Transnational Programme Living Danube Limes

